

Podpora vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných

ZŠ a MŠ Vrchoslavice, okres Prostějov, p. o.

Nadaní žáci mají výraznou potřebu učit se, vyhledávat nové informace a ověřovat si poznatky. Často se u nich projevuje vyspělost v některých oblastech, zatímco v jiných mohou mít opoždění – například dítě, které ve třech letech dokáže číst, nemusí být schopné si samo zavázat tkaničky. Mají vlastní specifický způsob učení a tvořivě přistupují k řešení problémů. Typické jsou vysoká úroveň verbálního projevu, schopnost abstrakce a schopnost vytvářet neobvyklé souvislosti mezi poznatky. Nadaní žáci často projevují neobvyklé zájmy ve srovnání s vrstevníky a specifický smysl pro humor. Jsou silně motivováni věnovat se činnostem, které je zajímají. Současně se mohou vyskytnout i negativní projevy – odmítání práce, nedbalé plnění úkolů, vyrušování (např. z nudy nebo z kladení neodbytných otázek), přecitlivělost, panovačnost či přehnaná kritičnost vůči sobě i ostatním.

Nadaný žák je jedinec, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky výrazně vyšší úroveň schopností v jedné či více oblastech, například v rozumových schopnostech, pohybových či manuálních dovednostech, v uměleckých či sociálních kompetencích.

Mimořádně nadaný žák je žák, jehož schopnosti dosahují mimořádné úrovně a projevují se vysokou tvořivostí v celém spektru činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností.

Důležité je rozpoznat rozdíl mezi dítětem bystrým a nadaným:

Bystré dítě	Nadané dítě
Umí odpovídat.	Klade další otázky.
Zajímá se.	Je zvědavé.
Má dobré nápady.	Má neobvyklé nápady.
Odpovídá na otázky.	Zajímají jej detaily, rozpracovává, dokončuje.
Je vůdcem skupiny.	Je samostatné, často pracuje sám.
Jednoduše se učí.	Většinu už zná.
Mezi vrstevníky je oblíben.	Více mu vyhovuje společnost starších dětí.
Chábe významy.	Dělá závěry.
Přesně kopíruje zadaná řešení.	Vytváří nová řešení.
Dobře se cítí ve škole, ve školce.	Dobře se cítí, když se učí (něco nového).
Přijímá informace.	Využívá informace.
Je trvalé při sledování.	Sleduje pozorně.
Je spokojené s vlastním učením a výsledky.	Je velmi sebekritické.

Pojetí péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole

Škola je povinna v rámci tvorby a realizace školního vzdělávacího programu vytvářet takové podmínky, které umožní maximální rozvoj potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální vzdělávací možnosti a potřeby.

Výuka by měla být koncipována tak, aby podporovala systematickou stimulaci různých druhů nadání a umožňovala jejich projevení, uplatnění i další rozvoj v prostředí školy. Vzdělávací proces by proto měl zohledňovat diferenciaci a individualizaci výuky, s cílem rozvíjet jak kognitivní, tak i kreativní a sociálně-emoční složky nadání.

Pro podporu žáků s nadáním a mimořádným nadáním je škola povinna využívat podpůrná opatření v rozsahu prvního až čtvrtého stupně podpory, a to vždy v souladu s individuálními vzdělávacími potřebami konkrétního žáka. Součástí procesu identifikace a péče o nadané žáky je rovněž systematické vyhledávání, které musí zahrnovat také žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, u nichž se nadání může projevovat atypickým způsobem.

Zabezpečení vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků

Individuální vzdělávací plán (IVP) pro mimořádně nadaného žáka sestavuje třídní učitel ve spolupráci s vyučujícími jednotlivých předmětů, v nichž se nadání žáka projevuje, dále s výchovným poradcem a příslušným školským poradenským zařízením. IVP má písemnou podobu a jeho tvorba probíhá v úzké součinnosti s rodiči žáka. Proces přípravy IVP je zahájen bezprostředně po obdržení doporučení školského poradenského zařízení a plán musí být zpracován nejpozději do jednoho měsíce od jeho vydání.

Součástí IVP je rovněž stanovení termínu vyhodnocení jeho naplňování, přičemž toto hodnocení může být plánováno i pro období kratší než jeden školní rok. IVP je flexibilní dokument, který může být v průběhu školního roku doplňován a upravován v závislosti na aktuálních vzdělávacích potřebách žáka a jeho vzdělávacích výsledcích.

Výchovný poradce je povinen zajistit písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez něhož nelze individuální vzdělávací plán realizovat.

K základním zásadám práce s nadanými a mimořádně nadanými žáky patří umožnění rychlejšího pracovního tempa, omezení nadbytečného procvičování, možnost postupovat v učivu kupředu, zařazování náročnějších vzdělávacích úloh a opírání se o individuální zájmy a silné stránky žáka. Pro pedagoga to znamená mít připravený dostatečný „zásobník“ úloh a činností, vyhledávat souvislosti přesahující rámec běžného učiva a zajišťovat podnětné vzdělávací prostředí.

Zásady práce s nadaným dítětem v mateřské škole:

Respektování individuálního tempa a potřeb dítěte – nabídka činností odpovídajících jeho schopnostem a zájmům.

Podpora přirozené zvědavosti – vytváření prostředí, které stimuluje otázky, experimentování a hledání vlastních řešení.

Rozvoj tvořivosti a fantazie – zařazování otevřených úloh, her a činností s více možnými postupy i výsledky.

Poskytování dostatku podnětů – obohacování vzdělávací nabídky o náročnější a netradiční aktivity (logické hry, pokusy, umělecké činnosti).

Možnost volby a samostatného rozhodování – umožnit dítěti vybírat si aktivity, spoluhráče či materiály, se kterými bude pracovat.

Podpora sociálních dovedností – vedení dítěte k respektu k vrstevníkům, spolupráci a sdílení znalostí.

Úzká spolupráce s rodinou – průběžná komunikace s rodiči o projevech nadání dítěte a o možnostech jeho rozvoje.

Postupy práce v běžné třídě zahrnují zejména:

Diferenciace výuky – umožnit žákovi pracovat rychlejším tempem, postupovat kupředu v učivu, vyhýbat se nadbytečnému opakování a procvičování.

Obohacování učiva – poskytování doplňkových, rozšiřujících a prohlubujících úkolů, zadávání projektů, využívání alternativních učebnic a materiálů.

Individuální vzdělávací plán (IVP) – v případě mimořádně nadaných žáků zpracovat IVP ve spolupráci se školským poradenským zařízením, učiteli a rodiči.

Samostatná a badatelská práce – zapojování do výzkumných úkolů, projektů a soutěží, podpora formulace vlastních otázek a hledání řešení.

Rozvoj zájmů a talentu – nabídka kroužků, olympiád, exkurzí, spolupráce s institucemi mimo školu

Alternativní činnosti – pokud je žák s úkolem hotov, měl by mít možnost věnovat se činnosti související s jeho zájmy a silnými stránkami.

Podpora socio-emočního rozvoje – vedení žáka k respektu k odlišnostem, spolupráci, týmové práci a rozvoji emoční inteligence.

Spolupráce s rodinou a odborníky – pravidelná komunikace s rodiči, využívání doporučení školského poradenského zařízení a sdílení efektivních postupů.

Doporučené stránky:

<http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1405762848.pdf>

<https://ckp.upol.cz/intranet/wp-content/uploads/2017/11/Metodika-pro-praci-s-mimořádně-nadanými-děťmi-1.pdf>

Vrchoslavice 1.9. 2026

Mgr. Natálie Michalcová,
speciální pedagog, vedoucí PSvŠ